

Pobojne odluke glavne skupštine dioničkog društva

Softić, Luka

Master's thesis / Diplomski rad

2023

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Zagreb, Faculty of Law / Sveučilište u Zagrebu, Pravni fakultet**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:199:022646>

Rights / Prava: [In copyright](#)/[Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-11-18**

Repository / Repozitorij:

[Repository Faculty of Law University of Zagreb](#)

SVEUČILIŠTE U ZAGREBU
PRAVNI FAKULTET SVEUČILIŠTA U ZAGREBU
INTEGRIRANI PRAVNI STUDIJ

KATEDRA ZA TRGOVAČKO PRAVO I PRAVO DRUŠTAVA
KOLEGIJ PRAVO DRUŠTAVA

Luka Softić

POBOJNE ODLUKE GLAVNE SKUPŠTINE
DIONIČKOG DRUŠTVA

DIPLOMSKI RAD

Mentor: Prof.dr.sc. Petar Miladin

Zagreb, 2023.

Sadržaj:	
Sadržaj.....	II
Sažetak	IV
Izjava o autorstvu rada	V
Izjava o izvornosti.....	V
1. Uvod	1
2. Pojam pobojne odluke	2
2.1. Razgraničenje odluka glavne skupštine s nedostatkom, s posebnim naglaskom na nišetne i pobojne odluke	2
2.1.1 Pojam nišetne odluke.....	3
2.1.2. Pojam pobojne odluke	3
3. Razlozi pobojnosti odluka glavne skupštine dioničkog društva	4
3.1. Pobijanje radi suprotnosti odluke sa zakonom i statutom	4
3.1.1. Povreda zakona i statuta u formalnom smislu	5
3.1.2. Povreda zakona i statuta u materijalnom smislu.....	5
3.2. Pobijanje odluke kojom je dioničar pokušao ostvariti posebnu korist	6
3.3. Pobijanje odluke o upotrebi dobiti.....	7
3.4. Pobijanje odluke o povećanju temeljnog kapitala ulozima	8
4. Ovlaštenici za pobijanje odluke.....	9
4.1. Dioničar koji je sudjelovao na glavnoj skupštini	9
4.2. Dioničar koji nije sudjelovao na glavnoj skupštini	10
4.3. Svaki dioničar.....	11
4.4. Uprava odnosno upravni odbor	12
4.5. Svaki član uprave, izvršni direktor i član nadzornog odbora odnosno upravnog odbora društva.....	12
4.6. Zloupotreba ovlasti za pobijanje odluke	13
5. Tužba za pobijanje odluke	14
5.1. Nadležnost za rješavanje spora o pobijanju odluke	14

<i>5.2. Stranke i zastupanje u sporu</i>	14
<i>5.3. Rok za podizanje tužbe</i>	15
<i>5.4. Predmet spora</i>	15
<i>5.5. Određivanje vrijednosti predmeta spora</i>	16
<i>5.6. Teret dokaza</i>	17
<i>5.7. Privremene mjere</i>	17
<i>5.8. Upis pobijane odluke u sudski registar prije okončanja spora</i>	18
6. Učinak pobijanja	18
7. Zaključak	19
Literatura:	20

POPIS KRATICA:

ZOO – Zakon o obveznim odnosima

ZPP – Zakon o parničnom postupku

ZTD – Zakon o trgovačkim društvima

Pobojne odluke glavne skupštine dioničkog društva

Sažetak:

Ovaj rad bavi se pobojnim odlukama glavne skupštine dioničkog društva kao podvrstom nevaljanih odluka glavne skupštine dioničkog društva. Nakon razgraničenja vrsta nevaljanih odluka, a prvenstveno uočavanja razlika pobojnih od ništetnih odluka, rad se bavi razlozima za pobijanje odluka, krugom ovlaštenih osoba za pobijanje i posebnostima položaja svakog od ovlaštenika, zatim opisuje prirodu tužbe za pobijanje u vidu nadležnosti, položaja stranaka i zastupnika, rokova, predmeta spora, određivanja vrijednosti predmeta spora, tereta dokaza, privremenih mjera te upisa pobijane odluke u sudski registar prije okončanja spora. Konačno, rad će se osvrnuti na učinak pobijanja odluke glavne skupštine dioničkog društva.

Izjava o autorstvu rada:

Ovime potvrđujem da sam osobno napisao rad: POBOJNE ODLUKE GLAVNE SKUPŠTINE DIONIČKOG DRUŠTVA i da sam njegov autor.

Svi dijelovi rada, nalazi ili ideje koje su u radu citirane ili se temelje na drugim izvorima (bilo da su u pitanju mrežni izvori, udžbenici, knjige, znanstveni, stručni ili popularni članci) u radu su jasno označeni kao takvi te adekvatno navedeni u popisu literature.

Ime i prezime: Luka Softić

Datum: 12. lipanj 2023.

Izjava o izvornosti

Ja, Luka Softić, pod punom moralnom, materijalnom i kaznenom odgovornošću, izjavljujem da sam isključivi autor diplomskog rada te da u radu nisu na nedozvoljeni način (bez pravilnog citiranja) korišteni dijelovi tuđih radova te da se prilikom izrade rada nisam koristio drugim izvorima do onih navedenih u radu.

Luka Softić, v.r.

(potpis studenta)

1. Uvod

Jedan od organa koji prema ustroju dioničkih društava sudjeluje u usmjeravanju djelovanja dioničkog društva, uz upravu i nadzorni odbor, jest glavna skupština. Glavna skupština je organ u kojemu dioničari kao članovi društva stvaraju njegovu volju i u kojem dioničari ostvaruju ona upravljačka prava za koja Zakon ne propisuje da ih ostvaruju izvan nje.¹ Kao i ovlasti uprave, koja je, između ostalog, zadužena za vođenje poslova društva i zastupanje društva², te nadzornog odbora, koji je prvenstveno zadužen za nadzor nad radom uprave³, ovlasti glavne skupštine primarno su određene zakonom i statutom društva⁴. Svoje ovlasti glavna skupština izražava odlukama donesenima glasovanjem dioničara na zasjedanju glavne skupštine, o čemu javni bilježnik vodi zapisnik koji se dostavlja nadležnom registarskom sudu.⁵ Odluke koje donosi glavna skupština mogu u materijalnom ili formalnom smislu biti nevaljane. Pobjonost je jedan od mogućih oblika nevaljanosti odluka glavne skupštine dioničkog društva, a čiji značaj je veoma bitan u prikazivanju djelovanja društva, međusobnog odnosa dioničara, odnosa društva i trećih u kontekstu zaštite interesa društva i zaštite prava i interesa članova društva odnosno dioničara. Bitno je najprije naglasiti razliku između težeg oblika nevaljanosti odluke glavne skupštine dioničkog društva – ništetnosti, i blažeg oblika – pobjonosti, ponajviše radi pravnih učinaka i posljedica donošenja takvih odluka u odnosu na pravne odnose u kojima se društvo nalazi, odnosno na pravne odnose koji će na temelju takvih odluka nastati. Važno je definirati tko su ovlaštenici na pobijanje odluka glavne skupštine dioničkog društva, iz kojih razloga će oni moći pobijati takvu odluku i na koji način. U radu je stoga temeljito prikazan cjeloviti dijapazon mogućih situacija u kojima bi glavna skupština društva donijela odluku koja sama po sebi ne bi bila ništetna, ali će se takva odluka zbog određene suprotnosti s prisilnim propisima ili statutom društva moći pobijati. Osobe koje su prema zakonu ovlaštene pobijati odluke glavne skupštine, a koje su taksativno nabrojane u zakonskoj odredbi⁶, na raspolaganju će imati samo jedno sredstvo za ostvarivanje željenog učinka – tužbu za pobijanje, čije ćemo posebnosti također naglasiti. Konačno, obratit ćemo pažnju i na učinak pobijanja odluke, odnosno na posljedice nastupanja pravomoćnosti presude o ništetnosti pobijane odluke.

¹ Barbić, J. (2020). *Pravo društava, Svezak I*, Zagreb: Organizator; str. 1283.

² Zakon o trgovačkim društvima, NN 111/93, 34/99, 121/99, 52/00, 118/03, 107/07, 146/08, 137/09, 125/11, 152/11, 111/12, 68/13, 110/15, 40/19, 34/22 – čl. 240. i čl. 241.

³ Ibid., čl. 263.

⁴ Ibid., čl. 275.

⁵ Ibid., čl. 286.

⁶ Ibid., čl. 362.

2. Pojam pobjodne odluke

Kako bismo pravilno definirali pojam pobjodne odluke najprije je potrebno utvrditi da po vrsti nevaljanih odluka skupštine dioničkog društva razlikujemo one koje su prividne, one koje su bez pravnog učinka, one koje su nišetne i one koje su pobjodne. U svrhu boljeg razumijevanja karaktera i značenja pobjodnih odluka najprije valja predočiti pravnu prirodu nišetnih odluka glavne skupštine dioničkog društva te napraviti usporedbu s pobjodnim odlukama.

2.1. Razgraničenje odluka glavne skupštine s nedostatkom, s posebnim naglaskom na nišetne i pobjodne odluke

Odluka glavne skupštine je višestrani pravni posao kojim dioničko društvo izražava svoju volju. Tu volju stvaraju dioničari glasovanjem – prihvaćajući ili odbijajući prijedlog stavljen na glasovanje. Kako bi odluka, poput ostalih pravnih poslova, bila valjana, potrebna je njena usklađenost s Ustavom, prisilnim propisima i pravilima morala, a budući da se radi o odluci dioničkog društva, nužna je i usklađenost odluke s temeljnim aktom društva – statutom. Odluka skupštine, kako bi bila valjana, mora zadovoljiti navedena pravila u formalnom i materijalnom smislu, a u suprotnom će biti nevaljana.⁷

Nevaljane odluke možemo podijeliti na: a) prividne, b) bez pravnog učinka, c) nišetne i d) pobjodne.⁸

Do prividnih odluka dolazi zbog čiste postupovne pogreške zbog koje odluka zapravo ne postoji, iako postoji privid da je odluka donesena. Primjeri postupovnih grešaka – pogrešno utvrđenje rezultata glasovanja zbog pogreške u prebrojavanju glasova od strane predsjednika skupštine, uzimanje u obzir glasova dioničara s isključenim pravom glasa, pogrešno utvrđenje kvoruma i slično.⁹ Odluka bez pravnog učinka je ona za koju je ispravno utvrđen i proglašen rezultat glasovanja, koja je unesena u zapisnik održane glavne skupštine, ali njen pravni učinak ovisi o još jednoj dodatnoj pretpostavci, primjerice slučaj kad se za nastupanje učinka ovakve odluke traži da se s njome suglase određeni dioničari društva. Kod takve odluke nema pogreške u donošenju niti mana u njenom sadržaju, inače bi bilo govora o prividnoj, nišetnoj ili pobjodnoj odluci.¹⁰

⁷ Barbić, J. op. cit. (bilj. 1), str. 1509.

⁸ Takvu podjelu navodi prof. Barbić prema njemačkoj stručnoj literaturi

⁹ Ibid.; str. 1510.

¹⁰ Ibid.; str. 1511.

2.1.1 Pojam nišetne odluke

Sukladno građanskopravnoj teoriji, nišetne odluke su one čiji pravni učinak *ex lege* izostaje već trenutkom donošenja odluke, zbog teškog pravnog nedostatka. Kad su u pitanju odluke glavne skupštine dioničkog društva takav pravni nedostatak bit će *numerus clausus* taksativno naveden u zakonskoj odredbi¹¹ prema čemu je za kvalifikaciju takve odluke nišetnom dovoljno da je ispunjena zakonska pretpostavka, pa nisu potrebne nikakve dodatne pravne radnje da bi odluka bila nišetna. Prof. Barbić prema tome zaključuje da je *ex lege* nišetnost odluke u praksi iznimka, a pobjojnost odluke pravilo.¹² Ipak, za razliku od klasične građanskopravne teorije koja odbacuje mogućnost konvalidacije pravnog posla, nišetna odluka glavne skupštine dioničkog društva ipak iznimno može proizvoditi pravni učinak - Zakon o trgovačkim društvima propisuje da se na nišetnost ne može pozivati nakon upisa odluke u sudski registar odnosno po proteku od tri godine od upisa odluke u sudski registar, ovisno o razlogu nišetnosti.¹³ Ovdje se radi o zaštiti pravne sigurnosti i vjerodostojnosti sudskog registra, ali za očekivati je da će do takvih slučajeva zaista rijetko doći budući da registarski sud po službenoj dužnosti mora paziti na nišetnost odluka koje se upisuju u sudski registar. Uz to, Zakon ostavlja mogućnost podizanja brisovne tužbe u roku od 3 godine od dana obavljenog upisa.¹⁴ Dodatnu kontrolu nišetnosti obavlja i javni bilježnik koji vodi zapisnik saziva glavne skupštine na način da nije dužan unijeti u zapisnik odluku koja je očito nišetna, a ako posumnja u nišetnost odluke o tome treba upozoriti predsjednika glavne skupštine i to upozorenje unijeti u zapisnik.¹⁵

2.1.2. Pojam pobjojne odluke

Za razliku od nišetne odluke, pobjojna odluka, iako protupravna, nije nišetna po samom zakonu. Ona proizvodi pravne učinke i valjana je sve dok ju na to ovlaštena osoba tužbom za pobijanje uspješno ne pobije. U tom slučaju takva odluka postat će nišetna, a ako mogućnost pobijanja prestane, ona će postati konačno valjana.¹⁶

Kao još jedna bitna razlika između nišetnih i pobjojnih odluka ističe se mogućnost pobijanja odluke u vidu ovlaštenika, sredstva i rokova. Dok se na nišetnu odluku može pozivati svatko, Zakon ograničava broj ovlaštenika, sredstava i vrijeme za pobijanje odluke. Ovdje se daje

¹¹ ZTD op. cit. (bilj. 2), čl. 355.

¹² Barbić, J. op. cit. (bilj. 1), str. 1514.

¹³ ZTD op. cit. (bilj. 2), čl. 356.

¹⁴ Barbić, J. op. cit. (bilj. 1), str. 1539.

¹⁵ Ibid., str. 1541.

¹⁶ Ibid., str. 1548.

zaključiti da je primarna razlika između ništetnih i poboynih odluka težina razloga za nevaljanost – posebno teške povrede pravnog poretka za posljedicu će imati ništetnost odluke, a ako je riječ o povredama koje narušavaju interes dioničara, članova organa društva, interes vjerovnika te opći interes u manjoj mjeri, posljedica će biti poboynost odluke.¹⁷ Razlog toga je što se za djelovanje društva i za sudionike pravnih odnosa s društvom mora postići pravna sigurnost tako da se kod povreda koje nisu osobito teške da bi rezultirale *ex lege* ništetnošću ne smije dopustiti neograničena neizvjesnost po pitanju valjanosti određene odluke glavne skupštine, budući da bi takva neizvjesnost drastično otežala mogućnost djelovanja društva i stupanja društva u pravne odnose. Poboynne odluke stoga, iako nevaljane, imaju pravni učinak i dozvoljavaju nastajanje novih pravnih odnosa, osim ako se uspješno pobiju. Odnosi koji nastaju na temelju poboynne odluke će pobijanjem te odluke biti ugroženi, pa se ograničavanjem mogućnosti pobijanja zapravo štiti od potencijalnih zloupotreba pobijanja odluka i drugog šikanoznog ponašanja.¹⁸

3. Razlozi poboynosti odluka glavne skupštine dioničkog društva

3.1. Pobijanje radi suprotnosti odluke sa zakonom i statutom

Odluka glavne skupštine, bilo pozitivna bilo negativna može se pobijati ako je donesena protivno zakonu ili protivno statutu društva.¹⁹ Kao što je već ranije navedeno, mora se raditi o takvoj povredi koja nije taksativno navedena u Zakonu, koja dakle ne upućuje na ništetnost *ex lege*, budući da u tom slučaju nema potrebe da se odluka pobija s obzirom na to da je ona ništetna već u trenutku kad je donesena.

Ono što podrazumijevamo pod pojmom zakona nisu samo norme sadržane u zakonima u užem smislu riječi, već i norme koje su sadržane u uredbama, podzakonskim propisima, ali i nepisanim normama poput načela lojalnosti unutar društva i slično.²⁰ U obzir ovdje dolaze ne samo propisi koji uređuju dioničko društvo ili pravo društava općenito, nego i svi propisi koji uređuju bilo koje područje djelovanja društva u vezi kojeg je donesena odluka, kako kogentni tako i dispozitivni.²¹

Kad je u pitanju statut, relevantna je povreda onih odredaba koje se smatraju materijalnim odredbama statuta, odnosno one kojima se uređuje odnos između društva i njegovih osnivača,

¹⁷ Barbić, J. op. cit. (bilj. 1), str. 1548.

¹⁸ Ibid., str. 1548, 1549.

¹⁹ ZTD op. cit. (bilj. 2), čl. 360. st. 1.

²⁰ Prof. Barbić se i ovdje nadovezuje na njemačku literaturu.

²¹ Barbić, J. op. cit. (bilj. 1), str. 1550.

odnosno dioničara, bez obzira jesu li sudjelovali u usvajanju statuta ili su kasnije postali dioničari.²² Razlikujemo povredu zakona i statuta u formalnom smislu (povreda postupka), i povredu zakona i statuta u materijalnom smislu (povreda sadržaja). Obje vrste povrede zakona i statuta pozornije ćemo obraditi u narednom segmentu.

3.1.1. Povreda zakona i statuta u formalnom smislu

U slučaju povrede normi propisanih u zakonu ili statutu društva koje su vezane uz postupak djelovanja glavne skupštine, a koje obuhvaća sazivanje i druge pripremne radnje za glavnu skupštinu, održavanje glavne skupštine, donošenje odluka na glavnoj skupštini i utvrđenje da je odluka donesena, važno je utvrditi je li sama povreda utjecala na donošenje odluke. Za razliku od ništetnosti koja sama po sebi otklanja učinak odluke, uzročnost povrede će u slučaju pobjojne odluke biti osnova za pobijanje.²³ Dok ZTD ne ističe uzročnost kao nužni element za pobjojnost odluke izričitom odredbom, prof. Barbić tvrdi da „potreba uzročnosti proizlazi iz naravi stvari“ i da iz zakonske formulacije „*odluka donesena protivno...*“²⁴ „valja izvesti zaključak da pod razlog pobjojnosti ne treba podvesti slučajeve u kojima je učinjena povreda ako odluka nije donesena uz pomoć takve povrede, nego bi bila donesena i unatoč učinjenoj povredi“.²⁵

S obzirom na uzročnost važno je istaknuti da postoje dva pristupa glede mjerila za određenje uzročnosti: a) *potencijalna uzročnost* prema kojoj je dovoljno da tužitelj dokaže da je povrijeđena pravna norma, a na društvu je teret dokazivanja da povreda nije imala utjecaj na donošenje odluke, i b) *relevantna uzročnost* prema kojoj je mjerodavno na koji način je povreda utjecala na glasovanje dioničara, odnosno bi li dioničari drugačije glasovali da povrede nije bilo.²⁶ Ovisno o okolnostima primjenjuju se oba mjerila, što je prihvatila i hrvatska sudska praksa.²⁷

3.1.2. Povreda zakona i statuta u materijalnom smislu

Povreda zakona i statuta u sadržajnom smislu će biti razlog za pobijanje odluke ako se ne radi o takvoj povredi koja sama po sebi uzrokuje ništetnost odluke, a za razliku od povrede

²² Barbić, J. op. cit. (bilj. 1), str. 1551. i str. 158.

²³ Ibid., str. 1551.

²⁴ ZTD op. cit. (bilj. 2), čl. 360. st. 1.

²⁵ Barbić, J. op. cit. (bilj. 1), str. 1551.

²⁶ Ibid., str. 1552.

²⁷ Prof. Barbić navodi odluku Vrhovnog suda RH u predmetu Revt-62/03

postupka, kod povrede sadržaja nije nužna uzročnost kako bi se odluka mogla pobijati, već je dovoljno da je sadržaj suprotan zakonu ili statutu.²⁸

Tipične povrede zakona ili statuta u materijalnom smislu bile bi povrede načela jednakog položaja dioničara u društvu i povreda načela lojalnosti. Dok je načelo jednakog položaja dioničara u društvu jasno izraženo u Zakonu²⁹, načelo lojalnosti je nepisano pravilo običajnog karaktera, a oba načela služe zaštiti manjinskih dioničara od prevlasti većine.³⁰

3.2. Pobijanje odluke kojom je dioničar pokušao ostvariti posebnu korist

Pobijati se može i odluka skupštine kojom je jedan većinski dioničar glasovanjem na glavnoj skupštini pokušao za sebe ili za koga drugoga postići korist na štetu društva ili drugih dioničara, a pobijanom odlukom se to postiže. Neće biti mjesta pobijanju ako se tom odlukom drugim dioničarima primjereno naknađuje šteta koja im se odlukom nanosi.³¹ „Time se ne isključuje mogućnost pobijanja iz drugih razloga, ali je ovaj razlog naveden kao posebnost koja pruža zaštitu manjinskim dioničarima i za onaj slučaj kad pobijanjem odluke ne bi mogli ostvariti zaštitu, budući da bi u većini slučajeva takvo pobijanje bilo isključeno radi toga što je u većini slučajeva zakonom dopušteno da većina zadire u članstvo manjine“ (Primjerice odluka o prestanku društva).³²

Pretpostavke za takvo pobijanje bile bi: „a) da je *jedan* dioničar glasovanjem na glavnoj skupštini ishodio donošenje odluke, b) da je tom odlukom imao namjeru za sebe ili drugoga postići korist, c) da se ta korist trebala postići na štetu društva ili drugih dioničara, d) da je ta odluka bila za to podobna, i e) da se odlukom drugim dioničarima primjereno *ne nadoknađuje* šteta koja im se njome nanosi.“³³

Dakle, mora biti riječ o jednom dioničaru koji je glasovao s namjerom da sebi ili drugome donese korist. Samo glasovanje bez takve namjere nije dovoljna pretpostavka za pobijanje takve odluke, ali je dovoljan pokušaj da se ostvari korist, pa se odluka može pobijati i kada korist još nije ostvarena, ali je odluka podobna za ostvarivanje te koristi. Tada se mora dokazati uzročna veza između odluke i koristi te između odluke i štete koja se njome može počinuti društvu i/ili drugim dioničarima.³⁴ Kako se takva odluka ne bi mogla pobijati, dioničarima se

²⁸ Barbić, J. op. cit. (bilj. 1), str. 1558.

²⁹ ZTD op. cit. (bilj. 2), čl. 211.

³⁰ Barbić, J. op. cit. (bilj. 1), str. 1559.

³¹ ZTD op. cit. (bilj. 2), čl. 360. st. 2.

³² Barbić, J. op. cit. (bilj. 1), str. 1561.

³³ Ibid., str. 1561.

³⁴ Barbić, J. op. cit. (bilj. 1), str. 1561.

primjereno mora nadoknaditi šteta koja im se takvom odlukom nanosi. Takva odluka mora sadržavati i konkretno rješenje nadoknađivanja štete, a obvezu naknade štete imat će dioničar koji je glasovanjem ishodio odluku, odnosno treći kojem je pripala korist od te odluke.³⁵

3.3. Pobijanje odluke o upotrebi dobiti

Osim što se odluka o upotrebi dobiti može pobijati i iz svih drugih razloga radi kojih se može pobijati svaka druga odluka glavne skupštine, ZTD radi zaštite manjinskih dioničara ostavlja mogućnost pobijanja manjinskim dioničarima radi dodatnog razloga propisanog u čl. 365.

„Osim iz razloga zbog kojih se može pobijati svaka odluka glavne skupštine, odluka o upotrebi dobiti može se pobijati i ako se njome, premda pravo na podjelu nije isključeno zakonom ni statutom, odluči da se dobit ne dijeli dioničarima, iako bi prosudbom razumnog gospodarstvenika to trebalo učiniti s obzirom na okolnosti u kojima društvo posluje.“³⁶

„Tužbu za pobijanje odluke iz prethodnog stavka ovog članka mogu podići dioničari čiji udjeli zajedno čine najmanje dvadeseti dio temeljnog kapitala društva ili dio tog kapitala koji otpada na njihove dionice iznosi najmanje 4.000.000,00 kuna i nadzorni odbor.“³⁷

Ovom odredbom štite se manjinski dioničari od politike neisplaćivanja dividende kojom većinski dioničari ostvaruju svoje interese, a na štetu manjinskih. Na primjer, većinski dioničari bi neisplaćivanjem dividende mogli prisiliti manjinske dioničare na prodaju dionica s namjerom da isplate dividendu kad u društvu ostanu samo većinski dioničari, ili uz njih zanemariv broj manjinskih dioničara.³⁸

Upotreba dobiti propisana je Zakonom³⁹ te se dobit ne može isplaćivati dioničarima suprotno odredbama tog članka, a osim zakonom isplata dobiti može biti ograničena i statutom. Tako se statutom može propisati da se dividenda neće uopće isplaćivati, da će se isplaćivati samo ako je dobit dosegla statutom propisani iznos, ili da će glavna skupština imati ovlast odlučiti da se dobit ne isplaćuje. Ako takvih statutarnih ograničenja nema, glavna skupština će slobodno odlučivati o isplaćivanju odnosno neisplaćivanju dobiti. Ipak, za neisplatu dividende moraju postojati opravdani gospodarski razlozi (npr. dobit se unosi u rezerve društva, ostavlja se u društvu kao zadržana dobit, ili je zadržavanje dobiti potrebno da se ojača položaj društva u gospodarskoj utakmici), pa se odluke o neisplati donesene iz opravdanih razloga neće moći

³⁵ Ibid., str. 1562.

³⁶ ZTD op. cit. (bilj. 2), čl. 365. st. 1.

³⁷ Ibid., čl. 365. st. 2

³⁸ Ibid., str. 1563.

³⁹ ZTD op. cit. (bilj. 2), čl. 220.

pobijati.⁴⁰ Pri determiniranju opravdanosti razloga neisplate dobiti koristi se mjerilo prosječnog ponašanja u struci i okruženju u kojem društvo posluje u odnosu na slična društva. Teret dokaza da postoje razlozi koji isključuju pobožnost je na društvu, a o tome odlučuje sud na temelju iskaza vještaka.⁴¹ U svrhu zaštite društva od nepotrebnih tužbi i balansiranja položaja manjinskih i većinskih dioničara, propisuje se prag od najmanje 5% iznosa temeljnog kapitala kojeg manjinski dioničari zajednički moraju imati u dionicama društva kako bi imali aktivnu legitimaciju u tužbi za pobijanje odluke o upotrebi dobiti, odnosno prag od najmanje 4.000.000 kuna na ime dionica dioničara koji žele podići takvu tužbu.⁴²

3.4. Pobijanje odluke o povećanju temeljnog kapitala ulozima

Osim iz razloga na temelju kojih se može pobijati i svaka odluka glavne skupštine, odluka o povećanju temeljnog kapitala ulozima pobija se na temelju posebnog razloga propisanog u čl. 366. ZTD:

„Osim iz razloga zbog kojih se može pobijati svaka odluka glavne skupštine, odluka o povećanju temeljnog kapitala društva ulozima može se pobijati i ako je u cjelini ili djelomično isključeno pravo dioničara da stječu dionice a iznos za koji se one izdaju ili najniži iznos ispod kojega se one neće izdavati je neprimjereno nizak. To ne vrijedi u slučaju ako dionice treba preuzeti netko treći tko ih treba ponuditi na stjecanje dioničarima.“⁴³

Ovdje se prvenstveno radi o odluci o izdavanju novih dionica za neprimjereno nizak iznos uz cjelovito ili djelomično isključenje prava prvenstva dioničara na upis novih dionica. Prema ZTD pravo prvenstva dioničara pri upisu novih dionica može se isključiti pod zakonski reguliranim uvjetima⁴⁴, ali isključenje tog prava ne smije biti takvo da bi se time umanjila vrijednost postojećih udjela u društvu.⁴⁵ Ovime se dioničari oštećuju na dva načina: a) padom vrijednosti dionica na tržištu, i b) umanjnjem glasačke moći u glavnoj skupštini.⁴⁶ Mogućnost pobijanja ovakve odluke zakon uvodi kao još jedan mehanizam zaštite manjinskih dioničara i to od promjene strukture dioničara kojom se umanjuje vrijednost njihovih udjela u društvu.⁴⁷ Ako bi takvu odluku glasovanjem ishodio većinski dioničar koji bi time namjerno sebi ili drugome pribavio korist na štetu društva i/ili dioničara takva odluka bi se mogla pobijati i na

⁴⁰ Barbić, J. op. cit. (bilj. 1), str. 1564.

⁴¹ Ibid. str. 1565.

⁴² ZTD op. cit. (bilj. 2), čl. 365. st. 2.

⁴³ Ibid., čl. 366.

⁴⁴ Ibid., čl. 308. st. 4, 5

⁴⁵ Barbić, J. op. cit. (bilj. 1), str. 1565.

⁴⁶ Ibid., str. 1566.

⁴⁷ Ibid., str. 1565.

osnovi čl. 360. st. 2. ZTD. Prema tome odredba čl. 366 ne isključuje primjenu odredbe čl. 360. st. 2. međutim za pobijanje na osnovu posljednje odredbe potrebno je da je ispunjen subjektivni element namjere većinskog dioničara.⁴⁸

4. Ovlaštenici za pobijanje odluke

Krug osoba koje mogu pobijati odluku glavne skupštine određen je zakonom⁴⁹, i one to mogu učiniti samo tužbom, za razliku od isticanja ništetnosti odluke⁵⁰ koja je ništetna *ex lege*. O ovlasti podizanja tužbe za pobijanje odluke glavne skupštine valja govoriti u kontekstu materijalnopravnog pitanja, a ne procesnopravnog pitanja, budući da tužbu koju je podnijela osoba koja nema subjektivno pravo da to učini sud treba odbiti kao neosnovanu, a ne odbaciti.⁵¹ U nastavku ćemo obraditi osobe ovlaštene za pobijanje odluke, redosljedom kako je navedeno u Zakonu.

4.1. Dioničar koji je sudjelovao na glavnoj skupštini

„Odluke glavne skupštine mogu pobijati:

1. dioničar koji je sudjelovao u radu glavne skupštine, stekao dionice prije nego što je bio objavljen dnevni red glavne skupštine i svoje protivljenje odluci izjavio u zapisnik, ...“⁵²

Iz citirane zakonske odredbe vidljivo je da pravo pobijanja odluke glavne skupštine pripada dioničaru koji je sudjelovao na glavnoj skupštini uz dvije pretpostavke: a) da je stekao dionice društva prije nego što je bio objavljen dnevni red glavne skupštine i b) da je na zapisnik o zasjedanju glavne skupštine izjavio protivljenje odluci koju pobija.⁵³ Svojstvo dioničara u određenom vremenskom trenutku dokazivat će predloženjem isprave o dionicama, a ako su dionice društva izdane u nematerijaliziranom obliku, dioničar će svoje članstvo u društvu dokazivati putem obavijesti o stanju na njegovom računu koju mu izdaje središnje klirinško depozitarno društvo, što je u novije doba dakako češći slučaj.⁵⁴ *Ratio legis* odredbe da dioničar mora imati to svojstvo u trenutku objave dnevnog reda glavne skupštine je sprječavanje zloupotrebe da „netko, nakon što sazna da je glavna skupština sazvana i zna za njezin dnevni red, stekne dionicu društva u namjeri da ustane s tužbom za pobijanje neke odluke važne za društvo i nakon toga ga ucjenjuje da je od njega otkupi, razumije se uz visoku cijenu, i tako

⁴⁸ Ibid., str. 1566.

⁴⁹ ZTD op. cit. (bilj. 2), čl. 362.

⁵⁰ Ibid., čl. 357. st. 1.

⁵¹ Barbić, J. op. cit. (bilj. 1), str. 1570.

⁵² ZTD op. cit. (bilj. 2), čl. 362.

⁵³ Ibid., str. 1571.

⁵⁴ Barbić, J. op. cit. (bilj. 1), str. 1572.

spriječi nastajanje štete koja bi mogla biti počinjena društvu zbog toga što se ne može provesti donesena odluka.⁵⁵ S obzirom na to da dioničar na raspolaganju nakon podizanja tužbe ima i mogućnost ishođenja privremene mjere kojom se može spriječiti upis odluke u sudski registar, što bi moglo paralizirati društvo na nekoliko godina, takvo maliciozno nastupanje osobe koja stekne dionicu nakon objave dnevnog reda, odnosno aktivna legitimacija takvog dioničara, opravdano je uklonjena.⁵⁶ Isto ne vrijedi za slučaj da dioničar otuđi dionice nakon podizanja tužbe, budući da i dalje ima opravdan interes za okončanje spora, stoga ostaje aktivno legitimiran.⁵⁷

Ono što je pertinentno drugoj pretpostavci za ovlaštenje podizanja tužbe dioničara koji je sudjelovao na glavnoj skupštini – protivljenju odluci na zapisnik – jest da dioničar mora doći na glavnu skupštinu osobno ili biti zastupan, a što se utvrđuje popisom prisutnih dioničara i zastupnika na glavnoj skupštini. Dioničar ili njegov zastupnik, osim što je glasovao protiv odluke, mora jasno i nedvosmisleno izjaviti i protivljenje donesenoj odluci što će javni bilježnik unijeti u zapisnik. Obrazloženje protivljenja ili izjava o namjeri pobijanja donesene odluke nisu potrebni.⁵⁸ Protivljenje se može izjaviti sve do zaključenja glavne skupštine. U slučaju da javni bilježnik izjavljeno protivljenje nije unio u zapisnik, dioničar koji ustaje s tužbom za pobijanje može dokazati pomoću svjedoka s glavne skupštine da je izjavio protivljenje, ali ga je javni bilježnik propustio unijeti.⁵⁹

4.2. Dioničar koji nije sudjelovao na glavnoj skupštini

„Odluke glavne skupštine mogu pobijati:

...2. dioničar koji nije sudjelovao u radu glavne skupštine jer mu pogrešno nije bilo dopušteno da u tome sudjeluje, ako glavna skupština nije bila uredno sazvana ili dopuna predmeta odlučivanja na glavnoj skupštini nije bila valjano objavljena, ako je stekao dionice prije nego što je bio objavljen dnevni red glavne skupštine“ ...⁶⁰

Prema navedenoj odredbi, dioničar koji nije sudjelovao na glavnoj skupštini, niti je imao zastupnika na toj skupštini, a stekao je dionice prije objavljivanja dnevnog reda skupštine, može pobijati odluku koja je donesena na toj skupštini ako zadovoljava jedan od sljedeća tri kriterija: *prvo* – dioničar ili njegov zastupnik nije bio pušten da sudjeluje na glavnoj skupštini,

⁵⁵ Ibid., str. 1573.

⁵⁶ Ibid.

⁵⁷ Ibid., str. 1574.

⁵⁸ Ibid., str. 1574-1575.

⁵⁹ Ibid., str. 1575.

⁶⁰ ZTD op. cit. (bilj. 2), čl. 362. t

drugo – glavna skupština nije bila uredno sazvana, ili *treće* – predmet odlučivanja nije bio uredno objavljen. Tako se ostavlja mogućnost pobijanja odluke koja je donesena na glavnoj skupštini na kojoj radi krivnje društva dioničar nije sudjelovao, pa nije bio u mogućnosti glasovati i protiviti se odluci.⁶¹ Ako se dioničar pak u bilo kojem trenutku zasjedanja skupštine pojavi na glavnoj skupštini, morat će izjaviti protivljenje donesenoj odluci na zapisnik, inače će izgubiti pravo na pobijanje odluke.⁶² Dakle, u slučaju da dioničar, pa makar i na trenutak bude prisutan zasjedanju glavne skupštine on će biti dioničar koji je sudjelovao na glavnoj skupštini te će morati zadovoljiti odgovarajuće pretpostavke, obrađene u prethodnom podnaslovu.⁶³ Ipak, u slučaju da neopravdano bude udaljen s glavne skupštine on će moći pobijati odluku, budući da se pogrešno nedopuštanje dioničaru da sudjeluje na glavnoj skupštini krivnjom društva odnosi i na neopravdano udaljavanje s glavne skupštine, a u procesu pobijanja odluke će se morati ocijeniti je li udaljavanje dioničara odnosno njegovog zastupnika sa skupštine bilo neopravdano ili nije.⁶⁴

4.3. Svaki dioničar

Svaki dioničar moći će pobijati odluku glavne skupštine koja je donesena tako da je za nju glasovao većinski dioničar i time pokušao za sebe ili drugoga ostvariti korist, a na štetu društva ili drugih dioničara.⁶⁵ Ovo ovlaštenje svakog dioničara usko je vezano uz razlog pobijanja naveden u **3.2.** segmentu ovog rada, točnije pobijanje odluke kojom je dioničar pokušao ostvariti posebnu korist. Za pobijanje iz navedenog razloga ne traže se dodatne pretpostavke u vidu izjavljivanja protivljenja odluci na zapisnik, odnosno nepravilnosti u smislu krivnje društva zbog koje dioničar nije mogao sudjelovati na glavnoj skupštini. Često se istovremeno s donošenjem odluke ne može ni razaznati da je njome jedan dioničar htio steći posebnu korist, stoga je ovo dodatni instrument za sprječavanje zloraba u društvu.⁶⁶

Zahtjev svakog dioničara za pobijanje odluke može se temeljiti i na tome da je povrijeđeno načelo jednakosti dioničara (većinski dioničar želi ostvariti više nego što bi mu temeljem načela jednakosti pripadalo) ili načelo lojalnosti u društvu koje su dioničari obvezni poštovati. Uz takav zahtjev potreban je uvjet stjecanja barem jedne dionice prije objave dnevnog reda glavne skupštine.⁶⁷ Aktivna legitimacija za podizanje tužbe za pobijanje odnosi se na dioničare društva

⁶¹ Barbić, J. op. cit. (bilj. 1), str. 1576.

⁶² Ibid.

⁶³ ZTD op. cit. (bilj. 2), čl. 362. t.1.

⁶⁴ Barbić, J. op. cit. (bilj. 1), str. 1577.

⁶⁵ ZTD op. cit. (bilj. 2), čl. 362. t. 3 i čl. 360. st. 2.

⁶⁶ Barbić, J. op. cit. (bilj. 1), str. 1578.

⁶⁷ Ibid., str. 1578.

koje je donijelo odluku – dioničar društva koje je povezano s društvom odluke glavne skupštine će se bez obzira na povezanost društava smatrati dioničarem drugog društva te on neće biti aktivno legitimiran za pobijanje odluke.⁶⁸

4.4. Uprava odnosno upravni odbor

Ovlast za pobijanje odluke glavne skupštine ima i uprava odnosno upravni odbor kao organ društva. Budući da je uprava organ koji ima zasebnu osobnost, odvojenu od članova uprave, promjene u sastavu uprave neće imati utjecaja na postojanje ovlasti za podizanje tužbe. Upravi se u tom slučaju priznaje *ius standi in iudicio*⁶⁹, a društvo će u tom slučaju protiv uprave zastupati nadzorni odbor.⁷⁰ Ako je u pitanju upravni odbor, društvo neće zastupati izvršni direktori budući da su oni u pravilu članovi tog odbora, već će glavna skupština imenovati jednog ili više posebnih zastupnika sukladno članku 273.a st. 2. ZTD.⁷¹

Ovlast uprave da pobija odluke glavne skupštine proizlazi iz dužnosti društva da djeluje unutar zakonskih okvira, što obuhvaća i glavnu skupštinu. Uprava, odnosno upravni odbor, odluku o podizanju tužbe donijet će onako kako donose i druge odluke – uprava jednoglasno, a upravni odbor većinom glasova.⁷² Vrijedi spomenuti da za društvo koje je u likvidaciji ovlast pobijanja odluke na ovom temelju imaju likvidatori, a ako je društvo u stečajju, to će pravo pripasti stečajnom upravitelju, ali samo ako bi pobijanje odluke bilo od utjecaja na stečajnu masu.⁷³

4.5. Svaki član uprave, izvršni direktor i član nadzornog odbora odnosno upravnog odbora društva

„Odluke glavne skupštine mogu pobijati... svaki član uprave, odnosno izvršni direktor i član nadzornog, odnosno upravnog odbora ako bi provođenjem odluke učinio radnju koja je kažnjiva, nezakonita ili za koju bi mogao odgovarati za štetu.“⁷⁴

Ako su uredno imenovani, svaki član uprave, nadzornog odbora, odnosno upravnog odbora te izvršni direktor imaju pravo na pobijanje odluke glavne skupštine bez obzira jesu li upisani kao takvi u sudski registar, budući da se radi o upisu deklaratorne naravi.⁷⁵ Tužitelj ne mora biti član jednog od navedenih organa u trenutku donošenja odluke, a bit će i dalje aktivno

⁶⁸ Ibid., str. 1579.

⁶⁹ Zakon o parničnom postupku, NN 53/91, 91/92, 58/93, 112/99, 88/01, 117/03, 88/05, 02/07, 84/08, 96/08, 123/08, 57/11, 148/11, 25/13, 89/14, 70/19, 80/22, 114/22, čl. 77. st. 3.

⁷⁰ ZTD op. cit. (bilj. 2), čl. 363. st. 2.

⁷¹ Barbić, J. op. cit. (bilj. 1), str. 1580.

⁷² Ibid., str. 1579.

⁷³ Ibid., str. 1580.

⁷⁴ ZTD op. cit. (bilj. 2), čl. 362. t. 5

⁷⁵ Barbić, J. op. cit. (bilj. 1), str. 1581.

legitimiran ako kasnije prestane biti članom organa. Tužba za pobijanje se može podići protiv odluke čijim provođenjem bi nastupila opasnost od kažnjavanja ili odgovornosti za štetu.⁷⁶ Član organa koji pobija odluku samostalno nastupa kao tužitelj i snosi troškove, a ovlast pojedinih članova organa za pobijanje odluke glavne skupštine propisana je radi zaštite od opasnosti koja mu prijete, radi osiguranja zakonitosti djelovanja društva i za slučaj da se ne može postići suglasnost unutar organa društva.⁷⁷

4.6. Zloupotreba ovlasti za pobijanje odluke

Zakon o trgovačkim društvima nema izričite odredbe o zloupotrebi subjektivnog prava na pobijanje odluke glavne skupštine, međutim *lex generali*, u ovom slučaju Zakon o obveznim odnosima prema kojemu je zabranjeno koristiti se nekim pravom protivno cilju zbog koje je ono zakonom ustanovljeno ili priznato.⁷⁸ Prema tome ključno pitanje je li tužba podignuta radi ostvarenja nekog drugog cilja, a ne preispitivanja odluke glavne skupštine. Takva zloupotreba prava može se utvrditi na temelju subjektivnih ili objektivnih obilježja.⁷⁹

Subjektivno obilježje zloupotrebe prava na pobijanje odluke glavne skupštine može se ocrtati u sebičnoj pobudi tužitelja da društvu nametne svoju volju. Primjerice, podizanje tužbe kako bi društvo radi izbjegavanja ili umanjivanja štetnih posljedica pobijanja odluke pristalo na neki tužiteljev zahtjev kojem inače ne bi udovoljilo, a koji može ali i ne mora biti vezan uz odluku koja se pobija. Ta posebna činidba koju društvo ispunjava praktički radi ucjene ocijenit će se zloupotrebom prava ako nije primjerena pravnoj ili gospodarskoj šteti koju tužitelj trpi pobijanom odlukom.⁸⁰

Objektivno obilježje zloupotrebe prava na pobijanje odluke glavne skupštine istaknut će se u slučaju kad tužitelj podigne tužbu za pobijanje koja očigledno neće uspjeti, ali tužitelj svejedno nastavlja s postupkom, u nadi da će na primjer tuženo društvo ili netko treći od njega otkupiti dionice. S obzirom na mogućnost traženja privremene mjere koja bi spriječila ili odgodila upis odluke glavne skupštine u sudski registar, a zbog čega bi društvo moglo pretrpjeti veliku štetu (primjerice nemogućnost upisa odluke o povećanju temeljnog kapitala, zbog čega društvo neće na vrijeme moći ostvariti planiranu investiciju), mogućnost zaštite društva od takve zloupotrebe prava je nužna. Dioničar koji je vlasnik barem samo jedne dionice bi mogao ustati s tužbom koja očigledno neće uspjeti samo kako bi od društva iznudio otkup te dionice po nerazmjerno

⁷⁶ Ibid.

⁷⁷ Ibid., str. 1582.

⁷⁸ Zakon o obveznim odnosima, NN 35/05, 41/08, 125/11, 78/15, 29/18, 126/21, 114/22, 156/22, čl. 6.

⁷⁹ Barbić, J. op. cit. (bilj. 1), str. 1583.

⁸⁰ Barbić, J. op. cit. (bilj. 1), str. 1583.

visokoj cijeni, budući da bi za društvo to bilo manje zlo od neprovođenja odluke.⁸¹ Ovdje je *de facto* riječ o iznudi. Teret dokaza da se radi o zloporabi prava pasti će na društvo, a ako ono dokaže zloporabu tužitelj će izgubiti svoje upravljačko pravo na podizanje tužbe za pobijanje odluke glavne skupštine te će ona biti odbijena kao neosnovana.⁸² Sud bi na isti način trebao reagirati i u slučaju zloporabe tužbe za utvrđenje ništetnosti.⁸³

5. Tužba za pobijanje odluke

5.1. Nadležnost za rješavanje spora o pobijanju odluke

Za rješavanje spora o pobijanju odluke glavne skupštine nadležan je trgovački sud na području kojeg se nalazi sjedište društva upisano u sudskom registru.⁸⁴ Stvarno sjedište društva neće biti relevantno za nadležnost budući da društvo može imati samo jedno sjedište upisano u sudski registar, a ZTD propisuje isključivu nadležnost spomenutog suda kod tužbe za pobijanje.⁸⁵ Budući da se ne radi o sporu koji proizlazi iz pravnog odnosa društva preko njegove podružnice, sud na području kojeg je upisana podružnica ne može biti nadležan.⁸⁶

U slučaju da se vodi više postupaka o pobijanju iste odluke, oni će morati biti spojeni, kao i više postupaka za utvrđivanje ništetnosti iste odluke, sukladno građanskoprocenim načelima ekonomičnosti i koncentracije postupka. Zbog isključive nadležnosti trgovačkog suda na području kojeg društvo ima sjedište, spor o pobijanju odluke neće se moći voditi pred arbitražnim sudom. S arbitražom nije spojivo ni djelovanje odluke prema svima s njenim konstitutivnim učinkom i nemogućnost sklapanja nagodbe o predmetu spora.⁸⁷

5.2. Stranke i zastupanje u sporu

Kao što smo već ranije ustanovili, tužitelj može biti svaka osoba koja ima ovlast za pobijanje, određeno čl. 362 ZTD. Često se može dogoditi da se nađe više tužitelja u istom sporu protiv određene odluke. Oni će tada biti u položaju jedinstvenih suparničara, pa i onda ako pobijaju odluku iz različitih razloga budući da se radi o istoj odluci. Tužitelj koji je zakasnio s podizanjem tužbe neće se moći pridružiti u parnici tužitelju koji je to učinio u roku, ali će moći

⁸¹ Ibid., str. 1584.

⁸² Prof. Barbić navodi da je u njemačkoj doktrini i praksi prijepor bi li tužbu trebalo odbiti kao neosnovanu ili odbaciti kao nedopuštenu.

⁸³ Ibid., str. 1584 – 1585.

⁸⁴ ZPP, op. cit. (bilj. 69), čl. 34.b i čl. 48. st 1. i ZTD op. cit. (bilj. 2), čl. 363. st. 1. u vezi sa čl. 40. st. 1

⁸⁵ ZTD op. cit. (bilj. 2), čl. 363. st. 1.

⁸⁶ ZPP, op. cit. (bilj. 69), čl. 59. nije primjenjiv

⁸⁷ Barbić, J. op. cit. (bilj. 1), str. 1586.

sudjelovati kao umješač. Ako tijekom spora tužitelj otuđi dionice, i dalje će nastupati kao tužitelj u postupku, bez obzira na to što više nije dioničar društva.⁸⁸

Na strani tuženika može se pojaviti isključivo društvo. Glavna skupština kao organ društva nema stranačku sposobnost, kao ni fizička osoba koja je upisana u sudski registar na temelju odluke koja se tužbom pobija. Sud na postojanje pasivne legitimacije pazi po službenoj dužnosti.⁸⁹ Društvo zastupa uprava odnosno izvršni direktori, a u slučaju da su uprava ili izvršni direktori tužitelji društvo će zastupati nadzorni odnosno upravni odbor.⁹⁰ Društvo koje je u likvidaciji zastupaju likvidatori, a u procesu stečaja stečajni upravitelj.⁹¹

5.3. Rok za podizanje tužbe

Zakonskom odredbom propisan je rok za podnošenje tužbe za pobijanje odluke glavne skupštine od 30 dana od dana donošenja odluke.⁹² Taj rok je materijalnopравни, prekluzivan niti se može produljiti ili skratiti odredbom statuta ili sporazumom stranaka, pa će tužba podnesena nakon njegova proteka biti odbijena kao neosnovana. Rok se računa od trenutka kad je zaključena glavna skupština, budući da dioničar može izjaviti svoje protivljenje odluci do trenutka zaključenja glavne skupštine.⁹³

5.4. Predmet spora

Dok se ništetnost odluke *ex lege* utvrđuje deklaratornom tužbom, tužba za pobijanje odluke glavne skupštine konstitutivne je naravi – predmet spora će biti zahtjev tužitelja da sud odluku glavne skupštine oglasi kao ništetnu, a na tužitelju je da točno navede odluku koja se pobija u cijelosti ili dio te odluke ako se ne pobija cijela odluka te činjenice na kojima temelji svoj zahtjev.⁹⁴ Sud pritom nije vezan tužiteljevom kvalifikacijom činjeničnog stanja te je dužan sam ocijeniti koji je razlog za utvrđenje odluke ništetnom.⁹⁵ „Određenje predmeta spora važno je zbog toga da se točno zna o čemu teče parnica i što je obuhvaćeno litispendencijom te poslije pravomoćnošću donesene sudske odluke.“⁹⁶ To znači da ako tužitelj primjerice nije uspio s uklanjanjem odluke pobijanjem, moći će kasnije ustati s tužbom radi ništetnosti odluke glavne

⁸⁸ Ibid., str. 1593.

⁸⁹ ZPP, op. cit. (bilj. 69), čl. 281.

⁹⁰ ZTD op. cit. (bilj. 2), čl. 363. st. 2.

⁹¹ Barbić, J. op. cit. (bilj. 1), str. 1595.

⁹² Ibid. čl. 363. st. 1.

⁹³ Barbić, J. op. cit. (bilj. 1), str. 1597.

⁹⁴ Ibid., str. 1598. – 1599.

⁹⁵ ZPP, op. cit. (bilj. 69), čl. 186. st. 3.

⁹⁶ Barbić, J. op. cit. (bilj. 1), str. 1601.

skupštine, ali na temelju drugog činjeničnog stanja, a to može učiniti u svako doba budući da nije ograničen prekluzivnim rokom koji se odnosi na tužbu za pobijanje.⁹⁷

Nagodbu kao materijalnu procesnu dispoziciju treba promatrati dvojako: ona je dopuštena ako odluka ostaje na snazi, ali nije dopuštena ako se nagodbom uklanja odluka: takva dispozicija ograničena je pravom društava jer bi to značilo zadiranje uprave, odnosno upravnog ili nadzornog odbora (koji u određenim slučajevima zastupaju društvo) u nadležnost glavne skupštine što je nedopustivo. U tom kontekstu valja promatrati i presudu na temelju priznanja.⁹⁸ Presuda zbog izostanka je moguća, a dopušteno je i odricanje od žalbe te povlačenje žalbe i revizije.⁹⁹

5.5. Određivanje vrijednosti predmeta spora

Vrijednost predmeta spora važna je zbog visine sudskih pristojbi, dopustivost revizije te određenje naknade parničnih troškova. Tužitelji, radi izbjegavanja plaćanja visokih sudskih pristojbi, često tužbom određuju najnižu moguću vrijednost predmeta spora što često ne odgovara stvarnom stanju stvari budući da se odluke glavne skupštine (kao što su povećanje ili smanjenje temeljnog kapitala) mogu odnositi na izrazito visoke iznose.¹⁰⁰ Sud neće biti vezan tužiteljevom određenju vrijednosti predmeta spora, nego će tada po službenoj dužnosti ocijeniti radi li se o očito suviše visokom ili suviše niskom iznosu i rješenjem protiv kojeg nije dopuštena žalba odrediti vrijednost predmeta spora.¹⁰¹ No u slučaju pobijanja odluke glavne skupštine, sud neće po službenoj dužnosti utvrđivati vrijednost predmeta spora samo kada smatra da ju je tužitelj odredio suviše visoko ili suviše nisko, nego uvijek ako „smatra da vrijednost naznačena u tužbi ne odgovara onoj do koje se dolazi primjenom mjerila koja propisuje Zakon o trgovačkim društvima.“¹⁰²

Zakon o trgovačkim društvima uskladio je određivanje vrijednosti predmeta spora sa zakonom o parničnom postupku¹⁰³, ali je propisao i dodatne odredbe vezane uz određivanje vrijednosti predmeta spora koje uzimaju u obzir gospodarske prilike stranaka u sporu te im omogućuju upražnjavanje upravljačkog prava na pobijanje odluke glavne skupštine, a koje zbog imovinskih prilika i izloženosti troškovima koji proizlaze iz vrijednosti predmeta spora ne bi

⁹⁷ Ibid.

⁹⁸ Ibid., str. 1602.

⁹⁹ Ibid., str. 1601. – 1602.

¹⁰⁰ Ibid., str. 1603.

¹⁰¹ ZPP, op. cit. (bilj. 69), čl. 40. st. 3.

¹⁰² Barbić, J. op. cit. (bilj. 1), str. 1604.

¹⁰³ ZTD op. cit. (bilj. 2), čl. 363.a. st. 1 i st. 2. u vezi sa ZPP, op. cit. (bilj. 69), čl. 40.

mogli koristiti: „*Sud određuje vrijednost predmeta spora uzimajući u obzir okolnosti svakog pojedinog slučaja, posebice značenje stvari za stranke ili to čini po slobodnoj procjeni. Ta vrijednost smije biti veća od desetine iznosa temeljnog kapitala društva ili, ako ta desetina iznosi više od 4.000.000,00 kuna, više od tog iznosa samo ako valja uzeti da je značenje stvari za stranke veće.*“¹⁰⁴

„*Učini li neka od stranaka u sporu vjerojatnim da bi određivanje vrijednosti predmeta spora na način kako je to propisano u stavcima 1. i 3. ovoga članka moglo značajnije ugroziti njeno gospodarsko stanje, sud može na njen zahtjev odrediti da snosi troškove spora u dijelu primjerenom tom stanju.*“¹⁰⁵

5.6. Teret dokaza

Pravila o teretu dokaza kod tužbe za pobijanje odluke glavne skupštine ne razlikuju se od općih pravila parničnog postupka o teretu dokaza – svaka strana mora dokazati ono što tvrdi.¹⁰⁶ Tako tužitelj mora dokazati svoju aktivnu legitimaciju¹⁰⁷ i činjenice na kojima temelji svoj zahtjev.¹⁰⁸ Kao što je već ranije spomenuto u razlikovanju formalnih od materijalnih povreda zakona i statuta, tuženo društvo ima teret dokaza da učinjena povreda nije utjecala na donošenje odluke kad je riječ o uzročnosti postupovne povrede za donošenje pobijane odluke, a kada je riječ o sadržajnim povredama zakona i statuta, teret je na tužitelju, kao i u slučajevima povrede načela jednakog postupanja s dioničarima, povrede načela lojalnosti, i pokušaja da se odlukom glavne skupštine postigne posebna korist na štetu društva ili trećeg.¹⁰⁹

5.7. Privremene mjere

Ako bi provođenjem odluke glavne skupštine koja se tužbom pobija mogla nastati nepopravljiva šteta za društvo, sud može odrediti privremenu mjeru kojom obustavlja primjenu te odluke.¹¹⁰ Ovdje sud pazi na štetu koja provođenjem odluke može nastati društvu, stoga ako provođenjem odluke šteta nastaje dioničaru, a ne društvu, privremena mjera se ne može izreći.¹¹¹ S druge strane, obustavljanje primjene odluke privremenom mjerom može, imajući u vidu uobičajeno vremensko trajanje sudskih postupaka, ozbiljno narušiti gospodarski život društva, pa je važno da se te mjere izriču iznimno uz veoma temeljitu evaluaciju mogućih

¹⁰⁴ ZTD op. cit. (bilj. 2), čl. 363.a. st. 3.

¹⁰⁵ Ibid., čl. 363.a. st. 4.

¹⁰⁶ Barbić, J. op. cit. (bilj. 1), str. 1608.

¹⁰⁷ ZTD op. cit. (bilj. 2), čl. 362.

¹⁰⁸ Barbić, J. op. cit. (bilj. 1), str. 1608.

¹⁰⁹ Ibid., str. 1608.

¹¹⁰ ZTD op. cit. (bilj. 2), čl. 362.

¹¹¹ Barbić, J. op. cit. (bilj. 1), str. 1610.

učinaka za društvo.¹¹² Privremene mjere mogu obuhvatiti: zabranu upisa odluke u sudski registar do okončanja spora o pobijanju odluke, zabranu upisa na temelju pobijane odluke, zabranu provođenja poslovodne odluke, zabranu isplate dividende na temelju pobijane odluke i slično.¹¹³

5.8. Upis pobijane odluke u sudski registar prije okončanja spora

Radi sprječavanja nanošenja štete društvu radi nemogućnosti upisa odluke u sudski registar propisana je mogućnost da se pobijana odluka upiše u sudski registar i prije okončanja spora.¹¹⁴ Ova odredba predviđena je kao zaštita od postupanja tužitelja koji nema izgleda za uspjeh, a koristi se i onda kad treba dati prednost Zakonom određenom interesu društva ispred interesa tužitelja.¹¹⁵

6. Učinak pobijanja

U slučaju da odluka glavne skupštine bude uspješno pobijena, pravomoćnom presudom suda ona će biti proglašena ništetnom, djelovat će prema svim dioničarima i članovima organa društva, bez obzira jesu li sudjelovali u postupku.¹¹⁶ Presuda prema tome ima konstitutivni učinak, a „djeluje i prema svakoj osobi koja se smatra trećom u odnosu prema društvu, tijelima državne vlasti, sudovima, jer je riječ o odluci koja je objektivno ništetna“.¹¹⁷ Uspješno pobijena odluka glavne skupštine smatrat će se ništetnom od početka (*ex tunc*), što također ima učinak *erga omnes*.¹¹⁸ Presuda se mora upisati u sudski registar na jednak način kao i odluka,¹¹⁹ a društvo je dužno presudu bez odgađanja objaviti u glasilu društva.¹²⁰

Ono što predstavlja važno pitanje je što s radnjama koje su poduzete na temelju odluke prije nego što je ona pobijena. Ako se radi o radnjama koje su poduzete unutar društva, one će se također smatrati nevaljane, odnosno zabranjene te će se postupiti po odgovarajućim odredbama Zakona: npr. isplata dividende na temelju pobijene odluke se smatra zabranjenom isplatom dioničarima¹²¹, presuda o pobijenoj odluci o unosu dobiti u rezerve društva temelj je za izmjenu u poslovnim knjigama društva itd.¹²² Osjetljivije pitanje je ono vezano uz poslove koje je

¹¹² Ibid.

¹¹³ Ibid. str. 1613.

¹¹⁴ ZTD op. cit. (bilj. 2), čl. 366.a

¹¹⁵ Barbić, J. op. cit. (bilj. 1), str. 1616.

¹¹⁶ ZTD op. cit. (bilj. 2), čl. 364.

¹¹⁷ Barbić, J. op. cit. (bilj. 1), str. 1622.

¹¹⁸ Ibid.

¹¹⁹ ZTD op. cit. (bilj. 2), čl. 364.

¹²⁰ Barbić, J. op. cit. (bilj. 1), str. 1623.

¹²¹ ZTD op. cit. (bilj. 2), čl. 224.

¹²² Barbić, J. op. cit. (bilj. 1), str. 1624.

društvo na temelju pobijane odluke sklopilo s trećima. U takvim slučajevima se odvojeno promatra odluka glavne skupštine i ugovor društva s trećima. Treći, ako su postupali u dobroj vjeri, moraju biti zaštićeni te će uprava odnosno izvršni direktori morati postupati u skladu s propisima obveznog prava na način da takve poslove privedu kraju, u skladu s odlukom suda.¹²³ Znatno kompliciranije su radnje koje su utjecale na strukturu društva, kao što su povećanje temeljnog kapitala, pripajanje i spajanje društva ili sklapanje poduzetničkih ugovora. Ovdje se treba nadovezati na učenje njemačke sudske prakse o društvima s nedostatkom¹²⁴ prema kojima će sama odluka biti ništetna *ex tunc*, dok će radnje poduzete na temelju odluke biti valjane, ali će u skladu s presudom trebati obaviti restituciju onoga što je na temelju njih dano, točnije treba uspostaviti stanje kao da radnje na temelju odluke nisu ni poduzete. Time se daje prednost zaštititi trećih osoba koje su u pravnom odnosu s društvom.¹²⁵

7. Zaključak

Pravo na pobijanje odluke glavne skupštine valja promatrati vrlo pažljivo. S jedne strane to pravo štiti interes dioničara, članova organa društva, interes vjerovnika te opći interes, a s druge strane toj vrsti zaštite valja suprotstaviti mogućnost zlorabe prava na pobijanje odluke glavne skupštine koja može rezultirati opstrukcijom redovnog djelovanja društva, gdje zbog nemogućnosti provedbe valjane odluke može doći do nesagledive štete koja može ozbiljno ugroziti život društva. U radu su opširno razrađeni svi mehanizmi kojima je cilj osigurati zakonito i pravilno djelovanje dioničkog društva s naglaskom na učinak valjanih i nevaljanih odluka glavne skupštine kao krucijalnog organa u kreiranju poslovne politike društva, a koji se u kontekstu tužbe za pobijanje tiču obaju stranaka u parnici, ovisno o njihovim namjerama. Ova tematika je, ponajprije glede posebnosti vezano uz samu tužbu za pobijanje, usko vezana uz parnični postupak, čiji *lex generali* Zakon o parničnom postupku nudi načelna rješenja koja su Zakonom o trgovačkim društvima dodatno prilagođena posebnostima prava društava, točnije pravu dioničkih društava. S obzirom na to da je zadatak prisilnih propisa koji uređuju naslovnu materiju osigurati zakonito i pravilno poslovanje dioničkog društva sa što je moguće manje neovlaštenog zadiranja u djelovanje njegovih organa, a istovremeno i zaštititi subjektivna prava njegovih dioničara, razlozi i ovlaštenje za pobijanje odluka glavne skupštine moraju se temeljito razumijevati, a proces pobijanja odluka glavne skupštine pažljivo prakticirati radi očuvanja pravnog poretka u najvećoj mogućoj mjeri.

¹²³ Barbić, J. op. cit. (bilj. 1), str. 1625.

¹²⁴ Barbić, J. (2008). *Pravo društava, Knjiga prva: Opći dio*, Zagreb: Organizator; str. 143.

¹²⁵ Barbić, J. op. cit. (bilj. 1), str. 1625, 1626.

Literatura:

1. Barbić, J. (2008). *Pravo društava, Knjiga prva: Opći dio*, Zagreb: Organizator – Treće. izmijenjeno i dopunjeno izdanje
2. Barbić, J. (2020). *Pravo društava, Knjiga druga: Društva Kapitala, Svezak I.: Dioničko društvo*, Zagreb: Organizator - Sedmo, izmijenjeno i dopunjeno izdanje

Pravni izvori:

1. Zakon o obveznim odnosima, *NN 35/05, 41/08, 125/11, 78/15, 29/18, 126/21, 114/22, 156/22*
2. Zakon o parničnom postupku, *NN 53/91, 91/92, 58/93, 112/99, 88/01, 117/03, 88/05, 02/07, 84/08, 96/08, 123/08, 57/11, 148/11, 25/13, 89/14, 70/19, 80/22, 114/22*
3. Zakon o trgovačkim društvima, *NN 111/93, 34/99, 121/99, 52/00, 118/03, 107/07, 146/08, 137/09, 125/11, 152/11, 111/12, 68/13, 110/15, 40/19, 34/22*